

Sportdeelname en opleidingsniveau

Colofon:
Augustus 2017
Wendy Gooskens
Remko van den Dool

Factsheet 2017/8

Introductie

Dit factsheet komt voort uit een diepgravend onderzoek naar verschillen in sportdeelname tussen bevolkingsgroepen en de relatie met gemeentekennmerken, zoals stedelijkheid en sportuitgaven per inwoner (Gooskens, 2017).

Sporten blijft belangrijk, onder andere voor een goede gezondheid. De beleidsmaatregelen zijn daarbij vooral op achterstandsgroepen gericht. Eerder onderzoek liet zien dat in sportdeelname grote verschillen bestaan en dat deze verschillen over de tijd niet kleiner lijken te worden (Breedveld, 2014). Of dit nog steeds zo is, bespreken we in dit factsheet.

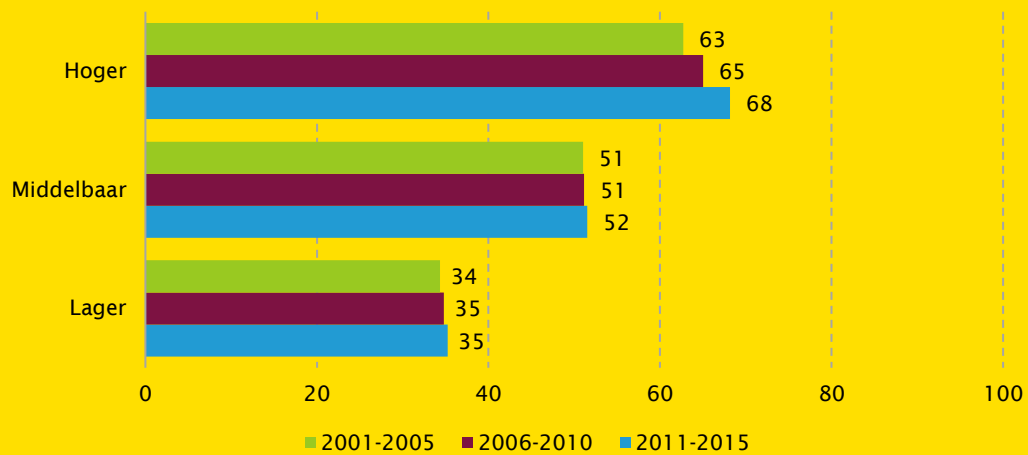
Opleidingsniveau blijkt de belangrijkste voorspeller te zijn voor de sportdeelname. Daarom ligt in dit factsheet de focus op dit aspect (figuur 1).

Verskil naar opleidingsniveau neemt toe

Resultaten over 2011-2015 laten zien dat lager opgeleiden (wekelijks) het minst sporten (35%), gevolgd door middelbaar opgeleiden (52%). De hoger opgeleiden sporten het meest (68%). Alleen bij de hoger opgeleiden lijkt de sportdeelname over de tijd te verbeteren: van 63 procent in de periode 2001-2005 tot 68 procent in de periode 2011-2015. De lager en middelbaar opgeleiden laten in deze perioden geen ontwikkeling zien. Dit zorgt in de sportdeelname voor een toenemend verschil tussen hoog en laag opgeleiden.

Dat lager opgeleiden minder sporten, wil overigens niet zeggen dat zij ook minder bewegen (Volksgezondheidszorg.info, 2016).

Figuur 1 Wekelijkse sportdeelname naar opleidingsniveau in de tijd, 12-79 jaar (%)

Bron: POLS (2001-2009); Gezondheidsenquête (2010-2015)

Samenhang opleiding met andere kenmerken

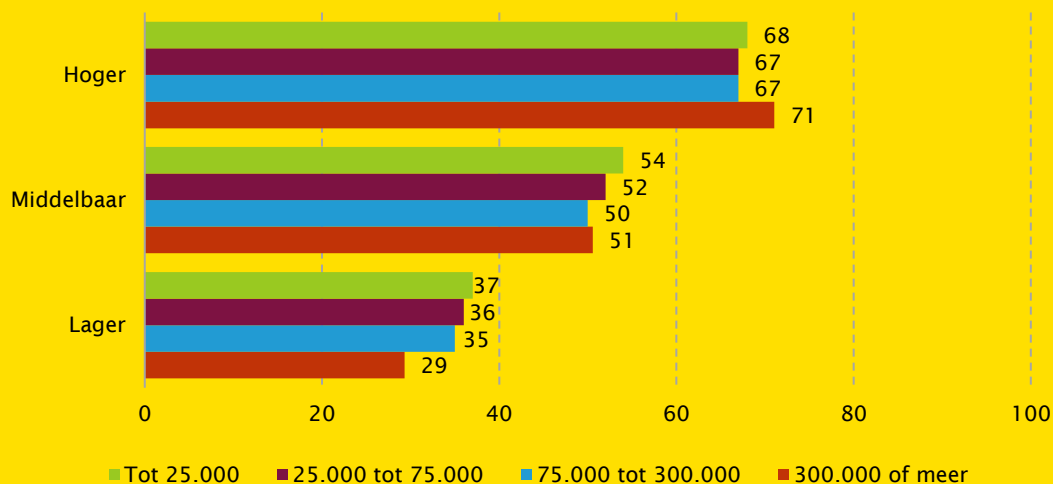
Om meer inzicht te krijgen in het belang van opleiding, bespreken we de samenhang met andere kenmerken (niet in figuur). Zowel ouderen als migranten hebben vaak een lager opleidingsniveau, maar het blijkt dat hoger opgeleide ouderen (wekelijks) meer sporten (56%) dan lager opgeleide jongeren (39%). Dit geldt ook voor hoger opgeleide niet-westerse migranten (57%) in vergelijking met lager opgeleiden autochtonen (35%). Ook sporten meer hoog opgeleide mensen met een beperking dan lager opgeleiden zonder beperking. Het verschil in sportdeelname is dus niet te verklaren doordat hoger opgeleiden jonger of autochtoon zijn of geen beperking hebben.

Achterliggende verklaringen

Welke (mogelijke) verklaringen zijn er dat lager opgeleiden minder aan sport doen dan hoger opgeleiden? Hoger opgeleiden kunnen relatief goedkoop gebruik maken van de sportfaciliteiten van universiteiten of hogescholen waardoor zij langer blijven sporten. Daarnaast kan meer opleiding ook leiden tot meer kennis van gezond gedrag. Bijkomend is dat naarmate ouders meer aan sport doen, hun kinderen ook meer sporten (Breedveld, 2006). Hierbij is sportsocialisatie van belang: ouders geven leefgewoonten maar ook het belang van sporten aan hun kinderen door, die dit in hun eigen sportgedrag meenemen. Dit 'sportieve kapitaal' neemt toe, naarmate de ouders hoger opgeleid zijn.

Een mogelijke verklaring voor de groei onder hoger opgeleiden kan zijn dat de sporten die passen in de leefstijl van hoogopgeleide en drukke jongvolwassenen (zoals hardlopen, fitness, bootcamp) de afgelopen jaren meer worden beoefend.

Figuur 2 Wekelijkse sportdeelname naar opleidingsniveau en gemeentegrootte, 12-79 jaar (2011-2015; %)

Bron: Gezondheidsenquête (2010-2015)

Het Mulier Instituut is een onafhankelijke en landelijk opererende stichting gericht op de bevordering van de sociaal-wetenschappelijke kennisontwikkeling en beleidseffectiviteit op het terrein van sport en samenleving.

Het instituut voert fundamenteel en praktijkgericht onderzoek uit, monitort de ontwikkelingen op het terrein van de sport en organiseert bijeenkomsten en congressen om het debat over de sport te stimuleren.

Neem voor meer informatie contact op met:
Remko van den Dool
r.vandendool@mulierinstituut.nl

Mulier Instituut
 Postbus 85445
 3508 AK Utrecht
 T 030-7210220
info@mulierinstituut.nl
www.mulierinstituut.nl

Samenhang met gemeentegrootte

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor 90 procent van de totale overheidsuitgaven aan sport (Hoekman et al., 2015). Met deze uitgaven veronderstellen zij invloed te hebben op de sportdeelname van haar burgers. Is dat zo en leidt dit tot andere verhoudingen naar opleidingsniveau?

Ondanks de verschillende budgetten, zien we ook naar gemeentegrootte forse verschillen naar opleidingsniveau (figuur 2). De grootste gemeenten laten tussen de opleidingsniveaus de grootste verschillen zien. 71 procent van de hoger opgeleiden in de grootste gemeenten sport wekelijks, terwijl het aandeel onder laag opgeleiden op 29 procent ligt. De verschillen zijn in de kleinere gemeenten minder groot. Mogelijk ligt dit aan verschillen in de bevolkingssamenstelling van gemeenten¹. In grote steden vinden we veel studenten en jongvolwassenen met een hoge sportdeelname.

Conclusie

In sportdeelname tussen bevolkingsgroepen blijken nog altijd verschillen te zijn. Dit geldt ook voor gemeenten. In dit factsheet is expliciet het opleidingsniveau centraal gesteld omdat dit de belangrijkste voorspeller is voor sportdeelname. Het beleid van gemeenten is er vaak op gericht om het verschil in sportdeelname kleiner te maken - lager opgeleiden meer te laten sporten - maar het blijkt dat juist de hoger opgeleiden meer aan sport gaan doen. Dit verschil wordt groter, in plaats van kleiner.

Aanbevelingen

De aanpak van de verschillen zal voornamelijk op gemeentenniveau moeten worden geregeld, omdat gemeenten de grootste financiële verantwoordelijkheid dragen. Daarnaast worden de grootste achterblijvers het beste bereikt met een lokale aanpak. Zorg naast voldoende mogelijkheden om te sporten ook dat dit aanbod past bij de behoefte van een doelgroep. Andere aanbevelingen zijn in de thesis te vinden (Gooskens, 2017).

Verantwoording

Dit factsheet is gebaseerd op onderzoek met data van POLS (Permanent onderzoek naar de leefsituatie) van 2001 tot en met 2009 en de Gezondheidsenquête 2010-2015, beide verkregen via het CBS (circa n=6.500 per meting). Het gaat hierbij om gegevens van personen van 12 tot 79 jaar. Daarnaast is ook informatie over gemeentelijke uitgaven per inwoner gebruikt. Deze Informatie voor Derden (Iv3) is verzameld door het CBS.

Literatuur

Breedveld, K. (2006). Verschillen in sportdeelname. In: K. Breedveld en A. Tiessen-Raaphorst (red.). Rapportage Sport 2006. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
 Breedveld, K. (2014). *Sportparticipatie: uitdagingen voor wetenschap en beleid (inaugurale rede)*.
 Gooskens, W. (2017) Wie sporten er meer in Nederland? Een onderzoek naar verschillen in sport-deelname voor individuele en gemeentekennissen (masterthesis).
 Hoekman, R., & van den Dool, R. (2015). Gemeentelijke uitgaven aan sport: een overzicht van de ontwikkelingen (2010-2015).
 Volksgezondheidszorg.info (2016). Nederlandse Norm Gezond Bewegen.
 (<https://www.volksgezondheidszorg.info/onderwerp/sport-en-bewegen/cijfers-context/huidige-situatie#node-beweedgedrag-naar-opleidingsniveau>).

¹) Nader onderzoek volgt.